

VODSTVO I PREDSTOJNIŠTVO U CRKVI KAO OBLIK SLUŽENJA (pastoralni vid)

Žarko RELOTA, Zagreb

Sažetak

Navedeni pojmovi iz naslova upućuju nas na činjenicu da se službe u Crkvi promatraju kroz prizmu služenja. Oni koji u Crkvi imaju vodeće uloge pozvani su, djelujući *in persona Christi*, svoje djelovanje suobličiti Kristovom, »koji nije došao da mu služe, nego da on služi« (Mt 20,28). Služenje, ako ga se želi kristovski živjeti, dovodi do egzistencijalnih kriza, koje su uvjetovane vanjskim i unutarnjim čimbenicima, s obzirom da nije uvijek moguće udovoljiti ljudskim željama i u isto vrijeme ostati vjeran Kristu i njegovoj Crkvi.

Prezbiteri služe Kristu, Crkvi i zajednici vjernika. *Munus docendi, sanctificandi et regendi* jesu temeljne odrednice služenja i predstojništva zaređenih službenika. Poučavanje, posvećivanje i predvođenje zajednice neodvojivi su jedno od drugoga i to je imanentno samom pojmu prezbiterat. Iako je u prvom redu službenik Riječi prezbiter ne zanemaruje niti zapostavlja druge oblike služenja, sve do žrtvovanja sebe, jer djeluje *in persona Christi*. U tom duhu mudro i razborito pokušava povezati mnoštvo karizmi u jedan duh, dajući prednost karizmama koje više koriste zajednici.

Autor navodi i nekoliko razloga za ustanovljenje prezbiterata. Analizom biblijskih tekstova dolazi do zaključka da su oni bili pastiri i čuvari Crkve te kao takvi služe Bogu i predvode zajednicu vjernika.

Na kraju autor predlaže teozozima da što preciznije definiraju službu prezbitera kako bi samom prezbiteru bilo jasno što mu je činiti, čemu dati prednost u djelovanju, kako ostati vjeran Kristu i Evandelju i ne zanemariti potrebe današnjega čovjeka, te ne iznevjeriti mnogobrojna očekivanja onih kojima je poslan.

Ključne riječi: prezbiter, služenje, Krist, predstojništvo, Riječ, Crkva, narod, karizme, zajednica, poučavanje, posvećivanje.

1. Prezbiter – agens virtute ac persona ipsius Christi

Sveti red je po sebi definiran kao sakrament apostolske službe¹. Svećenik je dionik Kristova svećeništva² suobličan slici Isusa Krista. To bi se moglo nazvati

¹ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Katekizam Katoličke Crkve*, Glas Koncila, Zagreb 1994., str. 397 (br. 1536).

² BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Odgov i obrazovanje svećeničkih kandidata*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986., str. 18.

metafizičkom biti svećeništva. Prezbiter vidljivo i konkretno izražava svećeničku ulogu Krista, jedinog pravog svećenika. On je znak Krista glave, predstavlja Krista zajednici na poseban način, ne toliko svojim načinom življenja i djelovanja, koliko svojom osobom, jer je obredom ređenja postao vizualizacija Krista.³ To je ministerijalnost svećeništva, odnosno doživljavanje svoje dužnosti i poslanja kao služenje Kristu, ljudima i crkvenoj zajednici. I služenje i predstojništvo prezbitera, s obzirom da djeluju snagom Krista kojega predstavljaju (virtute ac persona ipsius Christi) jest, kako kaže KKC, »sveta vlast«⁴ u »službi jedinstva i funkciji pokazivanja pravca«.⁵

No, kako je suobličen slici Isusa Krista »kristološka dedukcija« zahtijeva da on svoje djelovanje i poslanje promatra u duhu Isusovog djelovanja i poslanja,⁶ te tako učini Krista prisutnim u narodu. Ako je, recimo, Isus svoje poslanje ocrtao riječima Izaije proroka: »Gospodin me pomaza, posla me blagovjesnikom biti siromasima, iscijeliti srca slomljena; zarobljenima proglasiti slobodu, suznjima oslobođenje ... utješiti sve ožalošćene« (usp. Iz 61, 1-3), onda i prezbiter djelujući, *in persona Christi*, svoje poslanje treba promatrati u duhu tih riječi. Ovo je teološko interpretativni način predstavljanja stvarnosti zaređenih službenika. Svećenik kao službenik Riječi i sakramenata je predstavnik Krista u Crkvi. Zahvaljujući njemu, u Crkvi se ostvaruje sakramentalno posadašnjenje, bez kojeg Crkva ne može živjeti.⁷

Ministerijalno svećeništvo u službi je općega svećeništva, jer zaređeni službenik djeluje *in persona Christi* i predstavlja Krista, koji je preko njega, nanošan u svojoj Crkvi kao Glava svoga tijela.

U pokušajima da svoje djelovanje oslikaju u duhu Kristovog djelovanja prezbiteri su često dovedeni do egzistencijalne krize. U čemu se ona sastoji?

2. Egzistencijalna kriza zaređenih službenika

Specificum vremena u kojem živimo doveo nas je i do specifično pretjeranih očekivanja od svećenika. Od njega se danas ne traži u prvom redu da bude službenik Riječi i djelitelj sakramenata, već se u prvi plan stavljaju konkretni ljudski problemi, a svećenikovo služenje svodi se na rješavanje istih. Stoga je

³ Usp. G. BARBAGLIO – S. DIANICH (prir), *Nuovo dizionario di teologia*, San Paolo, Milano 1994⁷, str. 897.

⁴ Usp. KKC, str. 401 (br. 1548-1551).

⁵ Tim je riječima W. Kasper opisao ulogu crkvene hijerarhije i njezinu nadzorničku službu. Citat je uzet iz knjige: L.J. RUPČIĆ, *Sudbina istine*, K. Krešimir, Zagreb 1994., str. 240.

⁶ Usp. G. BARBAGLIO – S. DIANICH (prir.), *Nuovo dizionario di teologia*, San Paolo, Milano 1994⁷, str. 895.

⁷ *Ibidem*, str. 896.

dobro da pokušamo dati odgovore na pitanje: Komu to svećenik služi i na koji način?

Svećenik je pozvan da služi Bogu, Crkvi i narodu. Kako? Poput Krista, a Krist je svoje služenje Bogu ostvario tako što »postade poslušan sve do smrti i to smrti na križu« (usp. Fil 2,8), Crkvi je služio tako što ju je »ljubio i sebe samoga predao za nju« (usp. Ef 5,25), a narodu tako što je primijenio na svoj život citat iz Izaijine knjige, a to znači odlučio se biti »blagovjesnikom siromasima ...« (usp. Iz 61,1).

Iz (ne)mogućnosti služenja izvire upravo spomenuta kriza koja se može promatrati *ad extra* i *ad intra*, odnosno kriza uzrokovana nemogućnošću da odgovori na sve probleme koji dolaze izvana i susljedno tome kriza vlastite osobnosti.

ad extra

Vjerujem da i danas većina, ako ne i svaki prezbiter, želi svoje služenje povezati s navještajem blage vijesti siromasima, ali što to njima znači ako blaga vijest nije povezana s koricom kruha ili drugim sredstvima kojima se olakšava njihovo bezizlazno stanje. Mi smo ih naučili da je »vjera bez djela mrtva« (usp. Jak 2,17), te nam zbog toga prigovaraju da im ne služimo na potpun način, ako im služimo samo tako, ili najviše tako, što im naviještamo blagu vijest.

Vjerujem da je svaki svećenik voljan svoje služenje ostvarivati »tješeći žalosne i iscjeljujući srca slomljena« (usp. Iz 61,1-2). Ali, zar mu je jasno koji oblik tješnja izabrati? Neće li ga zbog toga krivo okarakterizirati, proglasiti previše sentimentalnim, povodljivim za osjećajima, pedofilom i kakvim sve ne. Ili pak, suprotno, ako pokušava u svemu tome biti racionalan, neće li ga definirati kao hladnog tipa, neosjetljivog na potrebe i probleme drugoga?

Vjerujem da je i danas svećenik pozvan i voljan svoje služenje ostvarivati na takav način da proglašava »zarobljenima slobodu«, odnosno »suznjima oslobođenje«? No, neće li zbog toga biti proglašen agresivcem na pravni sustav, pristranim, željnim da se miješa u pitanja politike, desničarom, konzervativcem?

Vjerujem da prezbiteri ne bježe od toga da kao vođe i predstojnici služe Bogu, Crkvi i narodu. Uostalom, samim time što su odgovorili na poziv, odnosno što su prihvatili taj dar odozgor oni su se za to odlučili. Međutim, problemi nastaju onda kad se predvođenje zajednice i služenje istoj promatra isključivo kroz prizmu rješavanja konkretne socijalne problematike osoba koje tu zajednicu čine. Nezaposleni od njega očekuju da svoj oblik služenja dokaže tako što će se založiti da im pomogne pronaći posao; bolesni od njega očekuju da im služi davajući im popudbinu kad više ne budu pri svijesti; mrtvi od njega očekuju da im služi kršćanski i dolično pokapajući ih; beskućnici od njega očekuju da im služi zalažući se za njihovo udomljenje; siromašni od njega očekuju da im služi pomažući im riješiti njihovo teško materijalno stanje; formalisti od njega očekuju

da im služi kao uredan crkveni činovnik; roditelji očekuju da im služi tako što će za njihovu djecu i mlade organizirati športske, zabavne i folklorne sadržaje koji će ih vezati uz crkvu kako ne bi završili na ulici, i tako redom.

I tada prezbyter treba biti sluga, treba se u granicama svojih mogućnosti založiti da kao vođa i predstojnik zajednice prvi poradi na olakšanju svakodnevice drugima, ali nikako se ne može dozvoliti da se njegovo služenje promatra isključivo kroz gore navedene prizme, jer on bi kao vođa zajednice htio služiti i kao propovjednik Riječi, kao navjestitelj i kateheta, kao učitelj molitve i ćudoređa, kao evangelizator i djelatelj sakramenata ili, kako to kažu Dokumenti, Gospodin je prezbitere postavio službenicima i u prikazivanju žrtve i u opraštanju grijeha, da tako budu predvodnici u Kristovo ime »vršeći među narodima svetu službu Evanđelja«. ⁸ I tu bi on htio biti sluga i vođa.

Kad primijeti da su rijetki u zajednici koji u tom segmentu potražuju njegove usluge onda mu teško pada biti sluga i služiti i na drugim područjima. Osjeti se, kaže kardinal Martini, frustriran i trpi jer se od njega ne traži da služi u pozivu i službi za koju je nad njega sišao Duh Sveti. ⁹

On je u prvom redu službenik riječi Božje i htio bi da se njegovo služenje najviše očituje u tom redu. Karl Rahner kaže da upravo zbog službe ovoj Riječi i postoji ministerijalno svećeništvo. ¹⁰ Međutim i tu osjeća ne male poteškoće. Želeći ostati vjeran riječi Božjoj, nastojeći slijediti preporuke koje mu upućuju *Dokument* Drugog vatikanskog sabora, prezbyter je danas u ogromnom rascjepu. Riječ se Božja ne može prenositi parcijalno i ne može se naviještati samo ono što slušatelji žele čuti. Ako želi »pokrenuti srce i duh slušatelja« prezbyter mora riječ Božju izlagati ne samo »općenito i apstraktno«, već je mora primjenjivati na konkretne životne prilike. ¹¹ A kad danas tako postupa onda ga se neminovno proglašava oporbenjakom, rušiteljem vlasti, klerofašistom, ljevičarom, desničarom ...

Postavlja se, stoga, pitanje: smije li svećenik u služenju popustiti i previše razmišljati o svemu negativnom što mu se može pripisati radi nastojanja oko toga da bude što vjerniji sluga Kristov i što sličniji osobi Isusa Krista? Svakako da i o tome mora razmišljati. No, ako je Duh Sveti zajednici u Antiohiji rekao da za

---

⁸ DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret o službi i životu prezbitera *Presbyterorum ordinis*, br. 2.

⁹ C. M. MARTINI, *I sacramenti. Incontro con Cristo e strumenti di comunicazione*, Catechesi quaresimale tenute 1992., In Dialogo Radio A, str. 49.

¹⁰ K. RAHNER, *L'aggancio teologico per la determinazione dell'essenza del sacerdozio gerarchico*, in Con 1969., str. 310-317, citat iz G. BARBAGLIO – S. DIANICH (pri.), *Nuovo dizionario di teologia*, San Paolo, Milano 1994⁷.

¹¹ DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret o službi i životu prezbitera, *Presbyterorum ordinis*, br. 4.

njega »rezerviraju Barnabu i Pavla za djelo za koje ih je pozvao« (usp. Dj 13, 1-3) onda je njegovo služenje nezamislivo bez razmišljanja o djelu na koje ga Bog poziva, i zbog kojega ga je pozvao¹², što znači da *munus docendi, liturgicum, sanctificandi et regendi* budu simbiozni, komplementarni i neodvojivi, da upućuju jedan na drugoga, ne želeći jedno pretpostaviti drugome, a još manje jedno odvojiti od drugoga¹³, s obzirom da je prezbiter »osobiti dionik Kristove trostruke službe«.¹⁴

ad intra

Biti prezbiter je dar odozgor. Kardinal Martini kaže da je biti svećenik u istom redu darova kao što je Isus, Duh Sveti, Euharistija, Riječ Božja, Milost, i da je to dar za onoga koji postaje svećenikom, za zajednicu vjernika i za Crkvu.¹⁵

Ovom daru imanentna je odgovornost. Gesta polaganje ruku upravo to i ističe: povjereno mu je neko poslanje, neki zadatak, postaje odgovoran za nekoga i nešto. Postaje vođa i predsjedatelj zajednice, odgovoran pred Bogom za tu zajednicu, na način kao što je Krist odgovoran za Crkvu. Njegovo se služenje očituje u »buđenju, služeći se Riječju i gestama, zajednice vjernika koja se hrani Kristovim tijelom, koje su animirane Božjom Riječju i koje žive život sličan Kristovom, a to je život prema blaženstvima, prema govoru na gori blaženstava, prema evanđelju ljubavi, darivanja sebe i praštanja«.¹⁶

Služenje svećenika zajednici promatra se kroz više prizmi. Jedni od njega očekuju da im služi i bude vođa preko dobre homilije; drugi da na dostojanstven način predsjeda liturgijskim činima; treći da ih s najvišim počastima dočekuje u uredu; četvrti da primjerom svjedoči umjerenost u jelu i pilu, dostojanstvo u odijevanju, jednostavnost života i svećeničko siromaštvo; peti da ima strpljivosti i pokaže dovoljno razumijevanja i za njihove najbanalnije probleme, šesti da uvijek ima toplu, blagu i evanđeoski nadahnutu riječ koja liječi njihova ranjena srca

¹² Možda se u današnje vrijeme nekima može činiti neumjesnom Pavlova preporuka Timoteju: »Zaklinjem te – pred Bogom i Kristom Isusom koji će suditi i žive i mrtve ... propovijedaj riječ – pristupi (k vjericima) – bilo da i je zgodno, bilo nezgodno – kori, prijeti, opominji u svoj strpljivosti i svakoj vrsti pouke. Jer doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdrave nauke, nego će prema svojim strastima sebi nagomilati učitelje da im škaklju uši, te će odvratiti uši od istine, a okrenut će se bajkama. A ti budi trijezan u svemu, podnesi patnje, vrši djelo propovjednika Radosne vijesti, ispuni svoju dužnost do kraja« (2 Tim 4,1-5), ali je to riječ Bogom nadahnutu, koja treba biti kriterij djelovanja prezbitera u »zgodno i nezgodno vrijeme«.

¹³ Usp. CRKVENO UČITELJSTVO, *Istruzione su alcune questioni circa la collaborazione dei fedeli laici al ministero dei sacerdoti*, Edizioni Paoline, Milano 1997., str. 12.

¹⁴ BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Odgovj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986., str. 20.

¹⁵ Usp. C. M. MARTINI, *op. cit.*, str. 46-47.

¹⁶ *Ibidem*, str. 47.

i tako redom.¹⁷ Tada on Krista naviješta svojim životom, te time svoju službu čini vjerodostojnom. No, budući da je gotovo nemoguće sve te komponente spojiti u jednoj osobi, budući da je i prezbiter uzet od ljudi, i kao zaređeni službenik ostaje čovjek, podložan slabostima, to onda stvara krizu *ad intra*.

Iz svega rečenoga možemo barem donekle oslikati neke od načina služenja prezbitera i oblike predstojništva koji se u takvom služenju ostvaruju.

Svećenik služi vjernicima tako što se ne zanemaruje kao svećenik već se permanentno obrazuje i odgaja za ljudski i vjernički zrelu osobu, što s njima i za njih moli, što je upućen i njih upućuje u sva društveno-kulturološka zbivanja, što je čovjek duha i kulture, što budno prati događaje vezane uz život ljudi koji su mu povjereni, što ostvaruje plodnu suradnju sa svim drugim institucijama koje svoje prostore imaju na tom teritoriju, što poznaje probleme djece, mladih, roditelja, odraslih, zrelih i starijih osoba, što okuplja sve te kategorije osoba oko osobe Isusa Krista, što za sve njih organizira povremeno susrete u kojima će jasno reći što očekuje od svojih župljana, što pokušava sve više međusobno povezivati vjernike kako bi postali jedna snaga u Crkvi i društvu, što s njima stvara programe koji će zaintrigirati većinu stanovnika toga kraja, što često organizira razna predavanja preko kojih pokušava formirati u vjernicima svijest odgovornosti i poslanja, što nastoji biti od velike pomoći drugima, što ne zanemaruje vjersku pouku i kateheze za sve uzraste, što pokušava biti dobar animator i organizator, što svoje vjernike poziva i odgaja za angažman, što ih potiče da budu prepoznatljivi kao vjernici i u Crkvi i u društvu, što vjernicima nudi sadržaje preko kojih će se vjerski i ljudski izgrađivati, što organizira za svoje vjernike tečajeve za animatore katehetsko-vjeronaučnih susreta, što zna pridobiti vjernike da svoje potencijale i slobodno vrijeme nesebično ponude za izgradnju Crkve i zajedništva.

3. Prezbiteri – mudri i razboriti vođe naroda, koji mnoštvo karizmi povezuju u jedan duh

Svećenik je, istina, pozvan da služi. Ali, i služenje ima neka svoja pravila i granice. U ovom današnjem vremenu prevelikog isticanja osobnog življenog iskustva vjere, u vremenu kad se više gleda doživljaj vjere¹⁸, mnogi od svećenika

¹⁷ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Sacerdoti del terzo millenio*, Edizioni Messaggero Padova, Padova 2000., str. 13-14.

¹⁸ Smatram da ovdje vrijedi citirati riječi V. Miheteca koji kaže: »Današnje vrijeme je vrijeme različitih ponuda i jeftine svetosti. Suvremenom čovjeku sve je blisko i drago što je jeftino, no jeftina svetost dovodi u duhovnu raspojasanost ili u duhovni teror. Vrijeme je velikih pitanja koja se ne zadovoljavaju plitkim odgovorima ... U psalmu se govori 'Iz dubine vapijem tebi, Gospodine!' Iz dubine, a ne iz plićaka. Osobitost današnjeg vremena jest površnost, a Boga na površini nema, Bog je u dubinama u koje se treba spuštati«.

očekuju da im služi poput vrača, prodavajući im vjerske obrede, da im služi tako što će nad njima moliti egzorcizme, da im služi tako što će s njima »alelujati« i sudjelovati u polaganju ruku jednih na druge, da im služi tako što će za sebe i druge izmoliti dar glosolalije, da im služi tako što će se priključiti nekom karizmatском pokretu ili neokatekumenskom putu. Danas, kad se takvo svećenikovo služenje jedino proglašava produhovljenim, a onaj tradicionalni oblik služenja se proglašava svjetovnošću, teško je ostvarivo da svećenik bude vođa i predstojnik zajednice i da tako očituje svoje služenje. I samim vjernicima svećenik je u tom pogledu višak, jer juridičke norme kojima je vezan ne dozvoljavaju duhu da se razmaše. Svećenik postaje bespotreban, pa čak i prepreka, jer ne favorizira slobodan susret s Riječi i Duhom. Došli smo do tipičnog primjera luteranske ortodoksije po kojoj živi Bog želi imati neposredne susrete sa svojom zajednicom, bez zaređenih predstavnika.¹⁹ To se u katoličkoj teologiji kosi s Koncilskim odredbama, budući da je prezbiter definiran kao službenik sakramenata i Euharištije, te odgojitelj Božjega naroda²⁰, a mi smo u situaciji da bi nas mnogi naši vjernici htjeli odgajati po svom ukusu.

Teško je u takvoj konstelaciji snaga služiti u isto vrijeme Bogu, Crkvi i narodu. Svećenik je svjestan da je pozvan suobličiti se slici Isusa Krista i svoje djelovanje i poslanje promatrati u duhu Isusovog poslanja, a ne u duhu pojedinog vjernika, jer on je svećenik Isusa Krista, a ne svećenik Petra, Pavla, Barnabe ili modernih »apostola«. Bog je po proroku Jeremiji poručio svom narodu da će mu dati pastire po svom ukusu, odnosno »po sreću svojemu« koji će »mudro i razborito« biti vođe naroda Božjega (usp. Jr 3,15). Sveti Pavao je tu jasan i odlučan. On daje prednost karizmama koje više koriste izgradnji zajednice, te tako preferira, recimo, proroštvo u odnosu na glosolaliju (usp. I Kor 14,36-38).²¹ U prilog iznesenim činjenicama idu i razlozi ustanovljenja svećeništva, koje ovdje kratko nabrajam.

4. Razlozi ustanovljenja prezbiterata

Ako su, a trebali bi biti, biblijski tekstovi (Dj 14,23 i Tit 1,5) mjerodavni za utemeljene svećeništva, onda treba gledati i razloge. Tamo jasno stoji da su prezbiteri posvećeni da bi se kompletirala crkvena organizacija. To nam govori da već od samih početaka Crkva ništa nije prepuštala slučaju, pa čak ni duhu da se raz-

¹⁹ Usp. K. BARTH, *La Chiesa*, Città Nuova, Roma 1970., str. 84.

²⁰ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o službi i životu prezbitera *Presbyterorum ordinis*, br. 5 i 6.

²¹ Usp. H. SCHLIER, *Il tema centrale della prima epistola ai corinzi*, u: *Il tempo della chiesa*, Mulino, Bologna 1965., str. 236-254.

mahuje bilo kako, već su oni u Jeruzalemskoj crkvi, na primjer (1 Tim 3,8.12. 13), zajedno s apostolima bili protagonisti važnih odluka, (Dj 15,2.4.6.22.23). Pavlov govor prezbiterima u Efezu (Dj 20,17-32) zorno svjedoči o apostolovoj brizi za budućnost Crkve. Govori im o svojoj ljubavi prema Crkvi, te koliko je plakao i trpio zbog svoje vjernosti. Tim riječima on poziva prezbitere da budu pastiri, da čuvaju Crkvu, da je brane od grabežljivih vukova, odnosno od osoba koje su htjele napraviti razdor među vjernicima.

Evangelist Matej razloge ustanovljenja svećenika promatra i kroz provođenje u djelo završnih Isusovih preporuka (28,20) u kojima se nazire polemika protiv određenih karizmatika, koji su bogati lijepim riječima ali su nevjerni volji Božjoj²². Pavao se okomio na to (1 Kor 14,36) pitajući Korinćane: »Je li možda Božja riječ došla od vas? Ili je slučajno došla samo vama?«

Prezbiterat nije ustanovljen da bi svećenik bio neki obični funkcionar²³ koji tek tako obavlja neki činovnički posao, koji se može vršiti i površno, jer bitno je da se nešto radi i smanji nezaposlenost u narodu. Svećenik nije neki obični vođa kakve zajednice i nije tu jer je nekim sociološkim kriterijima određeno da svaka zajednica ima svoga vođu. U prvom redu on nije bilo kakav vođa, već onaj koji Krista predstavlja zajednici, koji Krista propovijeda zajednici, koji bdije nad integralnim tekstom evanđelja i svete predaje, odnosno nad svim onim što nam je Isus rekao te o Isusu ostalo zapisano kao blago vjere. Svećenik nije i ne smije postati žrtva vjerničkih klanova: jednima pristaje i oni bi ga posesivno htjeli zadržati za sebe, a drugi osporavaju njegovo djelovanje i zahtijevaju od biskupa da ga promijeni jer nije po njihovom ukusu. Kad je netko zaređen za svećenika ulazi u tijelo Crkve, a svi oni koji su na taj ili drugi način također dijelom Crkve, trebaju ga voljeti, poštivati i podržavati. Kardinal Martini ističe da razliku između jednog i drugog svećenika čini onaj koji nema vjere, koji je izvan Crkve. Naprotiv, onaj koji vjeruje, osjeća da je svaki svećenik dar Božji, za njega je svaki svećenik naš svećenik. Na isti način griješe svi oni koji svećenika promatraju po njegovim sposobnostima, te ovisno o tome on može biti vođa ili predstojnik zajednice. Još je 1985. nadbiskup Schonborn rekao: »*Mi smo danas ponovno, čini mi se, u nekoj vrsti donatističke krize: na svećeniku osobna kvaliteta vrijedi više od sakramentalne kvalifikacije, subjektivne sposobnosti više od objektivne sakramentalne osposobljenosti.*«²⁴

---

²² Usp. S. BARBAGLIA – S. DIANICH (prir.), *Nuovo dizionario di teologia*, San Paolo, Milano 1994⁷, str. 902.

²³ Usp. C. M. MARTINI, *op. cit.*, str. 49.

²⁴ Citat iz P. M. ZULEHNER – A. HENNERSPERGER, »*Hode i ne more se*« (Iz 40,31). *Svećenici u današnjoj kulturi*, Biblioteka Diacovensia, Zagreb/Đakovo 2001., str. 64.

Svi nam ovi tekstovi jasno daju do znanja da u NZ prezbiteri nisu ustanovljeni kao svećenici kulta, već kao čuvari i pastiri Crkve.

To potvrđuje i Drugi vatikanski koncil promatrajući svećenikovo služenje u vidu tria munera: propovijedanje, cura animarum i briga oko svetoga, a sve u cilju izgradnje zajednice. Istina jest da se zajednica najviše formira zalaganjem prezbitera i da je on u toj zajednici vođa. No, on svoje vodstvo ne može promatrati poput civilnih autoriteta, u smislu da apsolutno dominira tom zajednicom ili da možda, zbog toga što je vođa zajednice, očekuje određene časti. Njegovo vodstvo je »sveta vlast«, a ne šerifovanje ili gospodarenje, a kad bi se, ne daj Bože, služenje pretvorilo u gospodarenje²⁵, onda »svijet u ponašanju biskupa i prezbitera ne bi vidio Onoga tko ih šalje«.²⁶

Umjesto zaključka

Prezbiter, kako je vidljivo iz naslova, je vođa i predstojnik drugima u služnji, ali on nije tu da bi drugima samo služio, već da bi ih pozvao na služenje i svojim primjerom to posvjedočio. Krist, koji pere noge apostolima ostvaruje s njima prijateljevanje u služenju, odnosno poučava ih da postaju Isusovi prijatelji kad su otvoreni služenju i raspoloženi za služenje, jer i »Sin Čovječji nije došao da mu služe, nego da on služi i da predadne život svoj kao otkupninu za sve« (usp. Mk 10,45). Kao što je Isusovo svećeništvo žrtvovanje sebe, odnosno predanje potpunoga sebe Ocu za druge, tako je i svaki drugi svećenik pozvan da bude žrtva. Tu on najočitije ostvaruje svoje vodstvo i predstojništvo. To je njegov najuzvišeniji oblik služenja.

I danas bi se teolozi i kanonisti trebali pozabaviti da definiraju, na najprecizniji mogući način, službu prezbitera. Oni bi trebali u svijetlu Božje riječi i crkvenih dokumenata, za današnje vrijeme, ponuditi odgovore na sljedeća pitanja:

- a) što to znači danas služiti zajednici?
- b) što znači i kako očuvati Crkvu ukorijenjenu na apostolskoj poruci?
- c) što to znači dovesti zajednicu vjernika do autentičnog života?
- d) što učiniti da svako djelovanje u Crkvi koristi izgradnji crkvene zajednice?

²⁵ I sami vjernici puno puta tomu doprinose. Zadovoljstvo svojim svećenicima oni pokazuju veličanjem svećenika do te mjere da se ponavlja situacija s Pavlom i Barnabom (usp. Dj 14,15). Kao što narod želi žrtvovati Pavlu i Barnabi, jer je zadovoljan s njima, tako i u današnje vrijeme narod kad je zadovoljan sa »svojim« svećenikom pravi od njega maloga boga kojemu treba služiti. Neki svećenici to dobro prihvate, imponira im i tako svoje služenje pretvaraju u gospodarenje. Iako je zadovoljstvo naroda posljedica i plod dobrog i ispravnog služenja svećenika, ipak prezbiter ne smije na taj način to kapitalizirati.

²⁶ LJ. RUPČIĆ, *Sudbina istine*, K. Krešimir, Zagreb 1994., str. 242.

e) kako danas povezati mnogobrojne karizme prisutne gotovo u svakom vjerniku na njemu vlastit način? Kojima dati prednost? Kako ih sve povezati u »jedan duh«?

U današnje vrijeme kada se više govori o svećeništvu čina nego o svećeništvu čija je vrijednost imanentna samom obredu ređenja, odnosno o svećeništvu čija vrijednost izvire iz operativnosti s pozivom povezane, a ne iz sakramentalnosti svetoga reda, teolozima ostaje zadatak da jasno definiraju ulogu prezbitera, jer konačno valja inzistirati na metafizičkoj biti svećeništva.

Summary

LEADERSHIP AND HEADS OF THE CHURCH AS A FORM OF MINISTRY A PASTORAL VIEW

The notions noted in the title direct us towards the fact that ministries of the Church are observed through the prism of serving. They, who have a leading role in the Church are called up to act in the name of Christ and to shape their actions according to Christ's »who did not come to be served but to serve (Mt 20:28). Serving, if we wish to live it as Christ did leads to existential crises conditioned by external and internal factor because it is not always possible to satisfy human desires and at the same time remain faithful to Christ and His Church.

Priests (presbyters) serve Christ, the church and the community of the faithful. Munus docendi, santificandi et regendi are the fundamental determinants of the ministry and leadership of ordained ministers. Teaching, dedicating and leading the community are inseparable from each other and this is imminent to the actual notion of a priest. Although the minister of the Word, the priest does not neglect other forms of serving, to the point of sacrificing himself because he is acting in the name of Christ. In that spirit, he wisely and rationally endeavours to tie a multitude of charismas into one spirit, giving advantage to that charisma that best serves the community.

The author notes several reasons why the notion of priesthood was founded. With an analysis of Biblical texts, he arrives at the conclusion that presbyters were the pastors and minders of the Church and as such, they served God and lead the community of the faithful.

In conclusion the author suggests that theologians should be more precise in defining the ministry of presbyters so that presbyters themselves can be assured of what he should do, where his priorities should be, how to remain faithful to Christ and the Gospel and not to neglect the needs of contemporary man and not to forsake the numerous expectations of those for whom he was sent.

Key words: presbyter, ministry, Christ, leadership, the Word, the church, people, charisma, community, teaching, dedication.